

۴۶۷۷۹

بسم الله الرحمن الرحيم

بزرگ‌های یادگیری

تجارب و روش‌های مغزی

تألیف:

دکتر حسن توکلی

سید محمد رضا ناظمی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور

سرشناسه : ناظمی، سیدمحمد رضا، ۱۳۷۰ -

عنوان و نام پدیدآور : سبک‌های یادگیری تسلط ربع‌های مغزی /
تألیف سیدمحمد رضا ناظمی، حسن توژنده جانی.

مشخصات نشر : تهران: گپوا، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۱۵ ص: مصور (رنگی)، جدول، نمودار (رنگی).

شابک : ۹۰۰۰ ریال : ۶-۲۴-۸۴۷۹-۶۰۰-۹۷۸

وضع فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۰۱] - ۱۱۵.

سناسه افزوده : توژنده جانی، حسن، ۱۳۴۴ -

رده بندی کنگ : ۳۱۸BF / ۲۴ س ۱۳۹۵

رده بندی دی‌سی : ۱۵۳

شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۷۰۰۰۹

نام کتاب: سبک‌های یادگیری / تسلط ربع‌های مغزی

مولفان: سیدمحمد رضا ناظمی / دکتر حسن توژنده جانی

ویراستار: حجت انجیدنی

ناشر: انتشارات بین المللی گپوا

مدیر اجرایی: محمد صدیق سپهری‌نیا

حروفچینی: محمد حصاری

صفحه آرایی: فاطمه ماهر

طرح جلد: آریتا گوهری

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۹۰۰۰ ریال

شابک: ۶-۲۴-۸۴۷۹-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب:

۵	مقدمه
۱۵	موضع گیری های نظری و مبانی سبک های یادگیری
۱۵	تعریف سبک های یادگیری
۲۸	عوامل موثر بر سبک های یادگیری
۲۹	سن و پایه تحصیلی
۲۹	جنسیت و سبک یادگیری
۳۰	عناصر و محرک های محیطی
۳۱	سبک های مختلف یادگیری در فرایند آموزش
۳۲	موضع گیری های نظری در خصوص تسلط ربع های مری
۳۲	الگویهای مغزی
۳۳	الگوی تثلیث مغزی مک لین
۳۶	نظریه تسلط مغز اسیری
۳۹	مفهوم غلبه مغزی
۳۹	مقایسه و عدم مقایسه مغز
۴۱	اهمیت عملکردی جانبی شدن نیمکره ها
۴۲	نظریه چهار ربع مغز ویلیام ندهرمان
۴۶	ترجیحات فکری
۵۰	مهارتهایی مرتبط با HBDI
۵۳	بررسی انواع نیمرخ
۵۴	نیمرخهای تک تسلط
۵۶	نیمرخهایی با تسلط دوگانه در راست یا چپ

۵۷	نیمرخهای تسلط دوگانه در نیمکره یکسان
۵۸	نیمرخ با تسلط دوگانه- بالا و پایین
۵۹	نیمرخ تسلط دوگانه مورب
۶۱	نیمرخ تسلط سهگانه
۶۱	نیمرخ تسلط چهارگانه
۶۳	تفکر تمام مغزی
۷۱	نتایج HPII روی گروههای مختلف
۸۵	ارتباط سبک های یادگیری کلب با ربع های مغزی هرمان
۸۸	ارتباط شاخص نوع مایرز- بریگز (MBTI) با ربع های مغزی هرمان
۹۳	الگوی لادین و مزدبزر
۹۵	یافته های پژوهشی پیرامون موضوع پژوهش
۱۰۰	منابع

مقدمه

یادگیری دانش آموزان و عوامل مرتبط با آن از دیرباز برای معلمان، دانش آموزان، والدین، نظریه پردازان، و محققان تربیتی موضوعی حائز اهمیت بوده است. در دهه های اخیر با توجه به اهمیت آن در ارزیابی نظام های آموزشی، از سوی پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت مورد توجه خاص قرار گرفته است. کیفیت یادگیری دانش آموزان تعیین کننده پیشرفت تحصیلی آنها است. از سوی دیگر، پیشرفت دانش آموزان در طول تحصیل و در نهایت دستیابی به سطوح بالای تحصیلی نه تنها باعث تأمین منافع برای فرد و خانواده وی می شود، بلکه از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز می تواند فواید زیادی را برای یک کشور به همراه داشته باشد.

امروزه کیفیت یادگیری و در نتیجه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از مهم ترین ملاک های ارزیابی عملکرد معلمان محسوب می شود. برای دانش آموزان و دانشجویان نیز آموخته های آنها در طول تحصیل معیار توانایی های علمی آنان برای ورود به دنیای کار و اشتغال و مقاطع تحصیلی بالاتر است. بنابراین، پژوهشگران به شیوه های مختلف سعی در شناسایی عوامل تاثیرگذار بر شیوه های یادگیری دانش آموزان دارند. از جمله عوامل موثر در کیفیت یادگیری دانش آموزان می توان به چگونگی تسلط رابع های مغزی اشاره کرد.

مقوله تسلط ربع های مغزی برای نخستین بار توسط هرمن به صورت علمی مطرح شد. در سال های ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۰، هرمن ابزار جدید را برای شناخت مهارت های عصبی منتشر کرد که هدف آن بهبود فرایندهای حل مسأله و تصمیم گیری بود. در کنار این ابزار هرمان الگوی چهار ربعی مغز را معرفی کرد. هفت این الگو توصیف الگوهای متفاوت تفکر افراد در فرایند حل مسأله است. چهار ربع مغز هرمن شامل ربع A نیمکره چپ؛ نظریه پرداز، ربع B لیمبیک چپ؛ سازان دهنده، ربع C لیمبیک راست؛ انسان گرا و ربع D نیمکره راست؛ نوآور است. تسلط مغزی همانند اندام برتری است. در نتیجه، افراد کارهای مورد علاقه خود را با صرف وقت و انرژی کمتر و با کیفیت بهتر انجام می دهند.

با توجه به تأثیرات کیفیت یادگیری دانش آموزان بر جنبه های مختلف زندگی تحصیلی و شغلی آن ها، شناسایی عوامل تأثیرگذار بر این پدیده از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین، در کتاب حاضر بر آن تأکید شد تا رابطه سبک های یادگیری و تسلط ربع های مغزی دانش آموزان دختر و پسر مقطع راهنمایی را مورد بررسی قرار دهیم.

رشد و توسعه اقتصادی کشورها به میزان قابل توجهی از رشد و توسعه آموزش و پیشرفت یادگیری تأثیر می پذیرد. کشورهایی که به اهمیت آموزش و نقش آن در اقتصاد آینده پی برده اند و همزمان دغدغه توسعه یافتگی نیز دارند، کیفیت بخشی به نظام آموزش را محور رسالت های بنیادین و اولویت های خود می دانند. بهسازی

کیفیت یادگیری در مدارس در قرن ۲۱ از جمله اهداف نظام آموزشی بوده و نتایج پژوهش‌های متعدد نشان می‌دهند که عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌تواند درصد قابل توجهی از پیشرفت آینده‌شان را تبیین نماید. بنابراین، پرداختن به فرآیند یاددهی-یادگیری که در ارتباط نزدیکی با پیشرفت تحصیلی است، امری قابل بررسی در مدارس بوده و پژوهش‌های انجام شده در خصوص فرآیند یاددهی-یادگیری، نشان می‌دهد که کیفیت این فرایند نه تنها بر یادگیری دانش‌آموزان بلکه بر وضعیت اشتغال آنان در آینده نیز مؤثر است.

در این راستا، یکی از نظریه‌هایی که اغلب به بهبود اثربخشی یادگیری کمک می‌کند، نظریه سبک‌های یادگیری است. تورندیک^۱ (۲۰۰۱) اشاره می‌کند که تفاوت‌های فردی در تفکر و یادگیری می‌تواند بوسیله تفاوت‌های فرهنگی، زیستی و هیجانی بین یادگیرنده‌ها توضیح داده شود. بنابراین، می‌توان گفت که سبک یادگیری مفهومی است که به تفاوت‌های فردی، زبان‌دارنده‌ها اشاره می‌کند. از طرف دیگر، سبک یادگیری دلالت بر این دارد که شخص می‌تواند روش مناسبی را برای پاسخگویی به محرک در زمینه یادگیری ارائه دهد. این پاسخ، محرک‌ها می‌تواند به صورت رفتار باشند.

نظریه‌های سبک‌های یادگیری گستردگی زیادی دارند. ساده‌ترین آن‌ها در ۱۹۶۰ ادعا کرد که هر نیمکره مغز برای سبک‌های مختلف تفکر اختصاصی

می‌شود. نیمکره چپ برای زبان، تحلیل کردن و برای کارهای متوالی؛ و نیمکره راست برای کارهای هنری و کلی و فعال می‌باشد کالان^۱ (۱۹۹۶) اشاره می‌کند که سبک‌های فکری بر فرایندهای یادگیری و آموزش تاثیر می‌گذارد، که این تاثیر می‌تواند شامل درک تفاوت‌های فردی بین دانش‌آموزان در یک کلاس درس باشد. از لحاظ دیگر، این فرایندهای یادگیری با پیشرفت دانش‌آموزان هماهنگ هستند. زمانی که معلمان در باره سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان اطلاعاتی به دست می‌آورند، قابلیت‌های آموزشی موثرتری را طراحی می‌کنند و یادگیری دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشند و به حل مشکلاتی که دانش‌آموزان با آن رو به رو هستند کمک می‌کند و موثرترین سبک آموزشی را یاد می‌گیرند.

یکی از روش‌هایی که در یادگیری جستجو می‌شود، یادگیری را از دیدگاه دیداری، شنیداری و حرکتی-لمسی مورد امتحان و آزمایش قرار می‌دهد. برخی از نویسندگان اعتقاد دارند، هر کدام از این ترجیحات در سطح متفاوتی از شناخت، ادراک و سازماندهی قرار می‌گیرند و سبک یادگیری مربوط به خود را مشخص می‌سازند.

یکی از موضوعاتی که با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان مرتبط می‌باشد، چگونگی کارکرد قسمت‌های مختلف مغز می‌باشد. دانشمندان به منظور مطالعه کارکردهای مغز، الگوی‌های استعاری برای مغز در نظر گرفتند. در این راستا، پنج

الگوی مغزی فرض شده است که سه الگو مهم تر از سایرین می‌باشند. این الگوها، مبتنی بر ساختار و آناتومی مغز هستند که شامل: نظریه تثلیث مغز مک لین^۱؛ نظریه راست-چپ مغز اسپری^۲؛ و نظریه غلبه چهار ربع مغز هرمان^۳.

هرمان (۱۹۸۸) با الهام گرفتن از نظریه تثلیث مغز مک لین و نظریه راست-چپ مغز اسپری، نظریه چهار ربعی مغز خود را معرفی کرد. وی مغز را براساس عملکردش به دو نیمه چپ و راست و از لحاظ ترجیحات فکری به دو نیمه دیگر که بخش‌های بالا، مغز، و پایین (لیمبیک) را شامل می‌شود، تقسیم کرد و برای هر کدام از این بخش‌ها ترجیحات فکری را در نظر گرفت. هرمان اصطلاح سبک تفکر ترجیحی^۴ (۱۹۸۸) بیان کرد و پس از آن تحقیقات گسترده‌ای در این زمینه انجام گرفت. سایر مشاهدات انجام شده در زمینه ربع‌های مغزی و ترجیحات فکری، افراد در تمام دوران رشد، با توجه به کارکرد ربع‌های مغزی‌شان تمایل دارند با ترجیحات فکری مال خود به مسایل مختلف پاسخ دهند. زمانی که افراد با ترجیحات فکری غالب خود به مسایل پاسخ می‌دهند، انرژی کمتری مصرف می‌کنند و احتیاج به زمان کمتری برای پاسخگویی به مسایل دارند. در واقع، هر فرد ترکیبی بی‌همتایی از تمایلات و ترجیحات

1-McLean

2-Sperry

3-Herrmann

4- Preferred thinking style

فکری می باشد که این ترجیحات فکری منجر به رفتارها و فعالیت های متفاوتی می شوند. هرمان (۲۰۰۵) ترجیحات فکری هر کدام از این چهار بخش را به قرار زیر بیان کرد:

فعالیت های ترجیحی ربع A (نیمکره چپ، مغزی): این ترجیح فکری دارای خصصیات تفکر منطقی، واقع گرا، انتقادی، فنی و کمی گرا می باشد. افرادی که ترجیح فکری غالب آن ها ربع A می باشد، به جمع آوری اطلاعات، گوش کردن به سخنرانان های آگاه کننده، تجزیه و تحلیل اطلاعات و قضاوت کردن براساس حقایق، علاقه دارند. در سبک ترجیحی ربع A افراد در کار با داده ها، اعداد و آمار قوی هستند و گرایش به حل مسائل به روشی منطقی دارند. یادگیرنده ربع A نتایجی را ترجیح می دهد که با داده ها و مثال هایی از سوابق حمایت می شود. یادگیرنده ربع A علاقه به مطالعه کتاب ها و متن های آموزشی دارد.

فعالیت های ترجیحی ربع B (نیمکره چپ، لوبیک): این ترجیح فکری دارای خصوصیات تفکر سازمان یافته، کنترل شده، منظم، دارای ابتکار و محافظه کار می باشد. افرادی که ترجیح فکری غالب آن ها ربع B می باشد، به دنبال کردن تکالیف تکراری و جزئی، مدیریت زمان و برنامه ریزی علاقه دارند. شخص با ترجیح فکری در ربع B کارها را بر اساس سازمان خاصی مرتب می کند، و ترجیحی این را دارد که کارها و مسایل را در یک سبک سیستماتیک و متوالی حفظ کند. یادگیرنده ربع B، به یادگیری از طریق فهرست مطالب، عناوین و راهبردها علاقه دارد.